

Beleidsplan acquisitie particuliere archieven en collecties Regionaal Archief Nijmegen

Inleiding

Het Regionaal Archief Nijmegen (RAN) verzamelt en bewaart bronnen over de geschiedenis van Nijmegen en omgeving om ze beschikbaar te stellen aan onderzoekers en andere belangstellenden. Wij streven ernaar dat onze bronnen door een breed publiek zoveel mogelijk gebruikt worden. Door versterking van het historisch besef wordt de betrokkenheid van de inwoners bij hun stad en streek vergroot en worden de sociale cohesie en de identiteit van stad en streek versterkt.

Naast de overheidsarchieven van de Gemeente Nijmegen en die van een aantal gemeenten waarmee wij een overeenkomst hebben afgesloten, beheren wij een selectie van particuliere archieven, bijvoorbeeld van personen en families, verenigingen, stichtingen, bedrijven en kerken. Ook hebben wij een aantal collecties in huis, zoals de bibliotheek en de audiovisuele collectie (AV-collectie).¹ Overheidsarchieven, particuliere archieven, bibliotheek en AV-collectie zorgen samen voor een zo compleet en evenwichtig mogelijk beeld van de geschiedenis van de stad.

Particuliere archiefvormers zijn in tegenstelling tot overheden niet gehouden aan de Archiefwet 1995 en hun archieven vallen niet onder de wettelijke bewaarplicht. Dit geldt ook voor de bibliotheek en AV-collectie. Vanuit cultuurhistorisch oogpunt bezien vormen ze een waardevolle aanvulling op de overheidsarchieven die wij beheren.

Dit beleidsplan is vooral gericht op verwerving van materiaal over Nijmegen; hoe wij omgaan met verwerving van materiaal uit de regio krijgt aandacht in een aparte paragraaf.

Onderstaande hoofdstukken zijn van toepassing op zowel archieven, AV-collectie als bibliotheek. De uitzonderingen en / of aanvullingen die gelden voor AV-collectie en bibliotheek worden vermeld in het hoofdstuk 'Specifieke collecties'.

Doelstelling

Wij hebben de volgende doelstelling bij het verwerven van materiaal: het opbouwen van een evenwichtig geheel van particuliere archieven en collecties dat samen met de overheidsarchieven een gevarieerd en zo compleet mogelijk beeld vormt van de geschiedenis van de stad.

Beleidsuitgangspunten

Om onze doelstelling bij het verwerven van materiaal te kunnen realiseren werken wij op de volgende wijze aan de uitbreiding van onze archieven en collecties²:

¹ Gemeente Nijmegen Besluit Informatiebeheer 2013, artikel 4

² Voor driedimensionaal materiaal, originele prenten, tekeningen en olieverven op doek en paneel verwijzen wij door naar Museum Het Valkhof of een andere daarvoor in aanmerking komende museale instelling.

1. Wij acquireren zoveel mogelijk actief

Toelichting

Om een afgewogen en beargumenteerde keuze te kunnen maken welke archieven wij nog zouden moeten verwerven, gaan wij een collectieprofiel en een wittevlekkenoverzicht opstellen. Dat moet laten zien wat voor soort archieven wij in elke rubriek wensen te verwerven omdat ze van toegevoegde waarde zijn op de bestaande collectie.

Wij willen zowel nieuwe (digitale) archieven verwerven als (digitale) aanvullingen op (analoge) archieven die al bij ons in beheer zijn. Digitale acquisitie vraagt een actieve houding van ons, meer vooraan in het proces dan bij papieren archieven, om verlies van informatie zoveel mogelijk te voorkomen.

Het is met name in het geval van actieve acquisitie van belang dat goed beargumenteerd wordt waarom het voor de archiefvormer van meerwaarde is zijn (digitale) archief bij ons onder te brengen. Naast dit inhoudelijk belang zijn ook de andere criteria voor acquisitie (zie hieronder) van toepassing.

Hotspots

Een nieuwe selectiemethode die wij willen gaan toepassen is het aanwijzen van hotspots. Hotspots zijn gebeurtenissen of kwesties die veel maatschappelijke beroering veroorzaken, van bijzondere betekenis zijn voor de inwoners en in de media veel aandacht hebben getrokken. Deze hotspots zullen periodiek 'kort achteraf' aangewezen worden. Naast archiefstukken over een hotspot uit het archief van de gemeente Nijmegen die in een dergelijk geval zullen worden uitgezonderd van vernietiging, zullen (delen van) particuliere archieven geacquireerd worden die een aanvulling vormen op de informatie uit het gemeentelijk archief. Deze particuliere archieven vormen op basis van de hieronder genoemde criteria een waardevolle aanvulling op onze collectie, maar hoeven niet noodzakelijkerwijs te passen in het wittevlekkenoverzicht. Informatie over een hotspot zal veelal digitaal gevormd worden en niet alleen door de traditionele archiefvormers. Veel materiaal zal door burgers op kanalen voor sociale media geplaatst worden. Vanwege de vluchtigheid van deze informatie is het van belang dat wij in deze gevallen zo snel mogelijk actie ondernemen om deze informatie veilig te stellen.

2. In het geval van passieve acquisitie maken wij een afgewogen selectie aan de poort

Toelichting

Voor het materiaal dat wij aangeboden krijgen maken we een afgewogen selectie aan de poort op basis van de hieronder nader beschreven inhoudelijke en juridische criteria. Ook moet het aangeboden materiaal in geordende en goede staat verkeren.

Naast inhoudelijke en juridische criteria moeten we ook rekening houden met praktische criteria, namelijk de steeds geringer wordende beschikbare ruimte in ons depot en de mogelijk beschikbare personele inzet. Daarom kijken we tevens kritisch naar inhoud, omvang, geordende staat en juridische beperkingen van het aangeboden materiaal.

3. Wij adviseren particuliere archiefvormers met het oog op toekomstige opname van hun archief in onze collectie

Toelichting

Wij adviseren particuliere archiefvormers bij het bewaren, ordenen en beschrijven van hun (digitale) archief met het oog op toekomstige opname in onze collectie.

De advisering van particuliere archiefvormers die een digitaal archief willen aanbieden, is nog in ontwikkeling. Er zijn twee leidraden met richtlijnen ontwikkeld, waarmee we de komende tijd gaan werken. Op basis van de reacties van de archiefvormers en op basis van voortschrijdende kennis, zullen onze richtlijnen worden aangepast.

Criteria

Om in aanmerking te komen voor opname in onze collectie moet het aangeboden materiaal aan de volgende criteria voldoen:

Inhoudelijk

Het aangeboden materiaal

- is authentiek en uniek.
- is Nijmeegs of heeft nadrukkelijk met Nijmegen te maken.
- is (mede) op basis van collectieprofiel, wittevlekkenoverzicht en/of aanwijzing als hotspot van toegevoegde waarde op de bestaande collectie.

Juridisch

Wij streven uit praktische overwegingen naar schenking van het archief boven een bruikleen.

Zowel een schenking als een bruikleen worden vastgelegd in een overeenkomst, waarin wederzijdse rechten en plichten worden vastgelegd, onder andere over openbaarheid en auteursrechten.

Wij streven naar een zo groot mogelijke openbaarheid van het geschonken archief, waarbij rekening gehouden dient te worden met relevante wet- en regelgeving, waaronder de toepassing van de Algemene verordening gegevensbescherming (AVG).

Indien van toepassing maken wij afspraken over auteursrechten, waarbij wij ervan uitgaan dat we zoveel mogelijk materiaal ruim beschikbaar kunnen stellen. Er is een beleidsplan opgesteld over de omgang met auteursrechtelijk beschermd materiaal.

Geordende en toegankelijke staat

Wij nemen alleen particuliere archieven en collecties aan die in goede, geordende en toegankelijke staat verkeren. De archiefvormer kan dit na onze advisering zelf verzorgen, maar kan ook een extern archiefbureau inhuren om dit te laten doen.

Wij hebben kwaliteitscriteria opgesteld die beschrijven wat wij verstaan onder goede, geordende en toegankelijke staat van een analoog archief. Voor wat betreft de digitale archieven staat dit beschreven in de eerder genoemde leidraden.

Aan beheer en beschikbaarstelling van geschonken analoog en digitaal materiaal zijn voor de schenker geen kosten verbonden.

Specifieke collecties

AV-collectie

Tot op heden wordt voor de AV-collectie voornamelijk passief geacquireerd. Er is namelijk nog een aanzienlijke werkvoorraad en voor de beschrijving daarvan zijn wij aangewezen op vrijwilligers. Deze wijze van acquisitie levert echter weinig materiaal op dat van meerwaarde is voor onze collectie. Daarom zullen we in deze gevallen duidelijk strenger selecteren aan de poort.

Omdat onze AV-collectie momenteel nog niet compleet en in evenwicht is, gaan we actief acquireren. We brengen door middel van een nog op te stellen wittevlekkenplan in beeld op welke onderdelen de collectie nog aanvulling behoeft. Naar die onderdelen gaan we actief op zoek. Daarnaast houden we bij de opbouw van de AV-collectie rekening met de populariteit/actualiteit van een onderwerp (vraag van de bezoeker) en de te verwachten toekomstige vraag. Ook nemen wij zelf het initiatief als er AV-materiaal verloren dreigt te gaan, bijvoorbeeld door contact te zoeken met bedrijven die gaan sluiten.

Wij hebben een samenwerkingsovereenkomst met de Stichting Nijmegen Blijft in Beeld, die zelfstandig film- en videomateriaal acquireert. Met de stichting is overeengekomen dat zij zich conformeert aan ons acquisitiebeleid.

Het AV-materiaal bestaat uit de volgende dragers:

- papieren dragers (foto's, kaarten en plattegronden, technische tekeningen, affiches, prentbriefkaarten);
- glas (lantaarnplaatjes, negatieven);
- acetaat en polyester (negatieven);
- dia's;
- magneetbanden (geluidsbanden, video);
- film;
- digitale bestanden.

Websites

Websites kunnen onderdeel zijn van archieven van particuliere instellingen en in een aantal gevallen van belang om (mee) te archiveren, al dan niet bij acquisitie van analoge of digitale archieven. Met het archiveren van particuliere websites beogen wij vanuit cultuurhistorisch belang een verzameling websites binnen te halen van Nijmeegse stichtingen, verenigingen, bedrijven en personen en over Nijmeegse onderwerpen, om een zo compleet mogelijk beeld van de Nijmeegse geschiedenis mogelijk te maken. Het is de bedoeling dat de collectie een representatieve dwarsdoorsnede geeft van het leven en werken van Nijmegenaren op internet. Er zijn gevallen denkbaar waarbij in plaats van het archief alleen de website wordt opgenomen.

Bibliotheek

Onze bibliotheekcollectie bevat diverse soorten media over Nijmegen en de regiogemeenten: boeken, brochures, tijdschriften, jaarverslagen en kranten in papieren en digitale vorm. Daarmee bevat zij een schat aan informatie voor historisch onderzoek. Veel publicaties in de bibliotheek zijn het resultaat van archiefonderzoek en dienen als waardevolle toegang tot de archieven. Door deze beschikbaar te stellen stimuleren wij verder archiefonderzoek.

Acquisitie gebeurt zowel actief als passief: actief door alert te zijn op nieuwe publicaties (onder andere van onderzoekers in de studiezaal) en door presentexemplaren te vragen, passief door het aannemen van schenkingen en door het opnemen van boeken die meekomen met archieven.

Als een substantieel deel van de afbeeldingen in een publicatie door ons is geleverd, verlangen wij één of meerdere presentexemplaren van de publicatie. Ook als een belangrijk deel van de informatie is verkregen door archiefonderzoek op het RAN worden afspraken gemaakt over het ontvangen van één of meer presentexemplaren.

Publicaties voor de bibliotheek in bruikleen geven is niet mogelijk.

Regiogemeenten

In de dienstverleningsovereenkomst die wij met de regiogemeenten hebben afgesloten wordt hun tegen betaling van een structurele beheersvergoeding de mogelijkheid geboden particuliere archieven op te nemen. Het is een taak van de betreffende regiogemeente particuliere archieven te verzamelen. Indien nodig vervullen wij een adviesfunctie; wij hebben hierin echter geen actieve rol.

Wanneer er door een particuliere instelling een archief of collectie wordt aangeboden die betrekking heeft op het gebied van een gemeente waarmee wij een overeenkomst hebben afgesloten, is er afstemming nodig met de betreffende regiogemeente. Het archief of de collectie wordt namelijk geschonken of in bruikleen gegeven aan de regiogemeente, die het aan ons in beheer geeft. De regiogemeente moet akkoord gaan met de jaarlijkse extra beheersvergoeding. Aanwas kleiner dan 0,5 meter wordt niet in rekening gebracht. Pas als de aanwas cumulatief de 0,5 meter overstijgt, wordt deze structureel in rekening gebracht. Overigens is ook hier het uitgangspunt dat wij alleen particuliere archieven en collecties in beheer nemen die in goede, geordende en toegankelijke staat verkeren. De archiefvormer kan dit na onze advisering zelf verzorgen, maar kan ook een extern archiefbureau inhuren om dit te laten doen.

AV-materiaal over de regio

Het aanbod van AV-materiaal uit de regio is tot nu toe minimaal. Kleine hoeveelheden kunnen bij uitzondering én als wordt voldaan aan alle hierboven genoemde criteria worden toegevoegd aan de collectie. Bij grotere hoeveelheden AV-materiaal wordt de schenker doorverwezen naar de betreffende regiogemeente. Ook hier moet de regiogemeente instemmen met opname en met een toename van de beheersvergoeding. Over de tariefstelling zal nog nader overleg en onderzoek moeten plaatsvinden.

Publicaties over de regio

Omdat de geschiedenis van Nijmegen en de regio sterk met elkaar zijn verweven en om bezoekers uit de regiogemeenten in hun onderzoek te ondersteunen verzamelen wij ook belangrijke publicaties over de regio. Deze zijn ons eigendom. De uitgangspunten van acquisitie en de selectiecriteria zijn gelijk aan die voor Nijmeegse publicaties.

Vervolgacties

- Collectieprofiel en wittevlekkenoverzicht opstellen
- Hotspot-pilot
- Digitale particulieren archieven en advisering vorm geven
- Verbetering bestaande schenkingsovereenkomsten (AVG en auteursrecht)
- Tarieven voor regiogemeentes voor AV-collecties
- Tarieven voor opslag en beheer van digitale archieven
- Folder analoge archieven aanpassen